

Življenje v coni A pod upravo Kraljevine SHS

(julij 1919–julij 1920)

Mejna kontrola Bistrica v Rožni dolini. Ob avtu stojijo Kraigher, König in Steinacher.

(Fond Sammelarchiv Geschichtswerteil, AFKLA 123 F-30 8, Detelni arhiv Celovec)

Cono A je do plebiscita upravljala Kraljevina SHS in njeno demarkacijsko črto skrbno zastražila ter varovala - prehodi so bili nadzorovani.

70 odstotkov prebivalcev cone A je bilo Slovencev - v začetku dokaj naklonjenih Jugoslaviji. Po nekaj mesecih se je to dobobra spremenilo. Ozemlje je bilo brez Celovca in Beljaka nepovezan »torzo«. Izgube zaslužka zaradi odprtosti od teh mest, kjer je prebivalstvo svoje prodajalo svoje pridelek, so delovale porazno. Te slabosti je poudarjala nemško-avstrijska propaganda in izpostavljala nujnost enotne Koroške, ki da obstaja od pamtiveka. »Omahljivec« prebivalce je uspešno strašila, da se gotovo vrnejo in maščujejo nad pristaši Kraljevine SHS.

- Slabosti jugoslovanske države:
- oddaljenost upravno-trgovskih centrov,
  - prometna nepovezanost, odsotnost javnega prometa,
  - slaba preskrba s posameznimi dobrinami (sladkor, petrolej, tobak, usnje, železovina), katerih uvoz je bil zelo ocarinjen,
  - neizvedena menjava denarja v določenih občinah, neugodni menjalni tečaj,
  - nepovrnitev vojne škode,
  - slaba dostopnost do zdravniške in živinozdravniške oskrbe,
  - propad turizma, zlasti ob Vrbskem jezeru,
  - neenoten upravni in politično-propagandni nastop,
  - socialdemokracija je bila na strani Avstrije.

- Aduti jugoslovanske države:
- dokaj dobra preskrba s hrano,
  - čedalje hujša beda v Avstriji,
  - državno nadzorstvo nad veleposestvi, ki je kmetom obetalo agrarno reformo - svoj kos zemlje,
  - podpora duhovščine.

Life in Zone A under the Administration of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes (July 1919 - July 1920)

70% of the inhabitants of zone A were Slovenes. While they were initially quite in favour of Yugoslavia, this greatly changed after a few months. The territory without Celovec and Beljak seemed to be an unconnected "torso". Being cut off from cities where inhabitants previously sold their crops, had a devastating effect to the economic welfare: the inhabitants lost their earnings.

These weaknesses were emphasized by German-Austrian propaganda which called for the necessity of a united Carinthia, the idea of which had existed for a long time. The "hesitant" residents were successfully scared by threats of German-Austrians returning and taking revenge on supporters of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes.

- Weaknesses of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes:
- distance from administrative and trade centres,
  - traffic disconnection, absence of public transport,
  - poor supply of individual products (sugar, kerosene, tobacco, leather, hardware), the import of which was a subject to high import taxes,
  - the inability to exchange money in certain municipalities, unfavourable exchange rate at the time of exchange,
  - non-compensation for war damage,
  - poor access to medical and veterinary care,
  - the collapse of tourism, especially alongside Würthersee,
  - non-uniform administrative and political-propaganda appearance,
  - social democracy is on the side of Austria.

- Advantages of the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes:
- fairly good food supply,
  - the growing misery in Austria,
  - state supervision of large estates, which promised agrarian reform to the farmers who would be given their piece of land,
  - support of the clergy.

Načrt podrobnega propagandnega dela krajevnih odborov.

Ker nosijo krajevni odbori vsi moralno odgovornost za uspeh glasovanja v svojem dolokrepu, zato vodijo in izvajajo vse podrobno propagandno delo po navodilih in odredbah Narodnega sveta za Koroško, oziroma Narodnega sveta v Berovljah.

V pomoč so jim dodeljeni od Narodnega sveta posebni agitatorji, ki morajo bivati v določenem okolišju. Začeno je razdeljen vs naš boroveljski okraj v sledeča agitatorska okrožja:

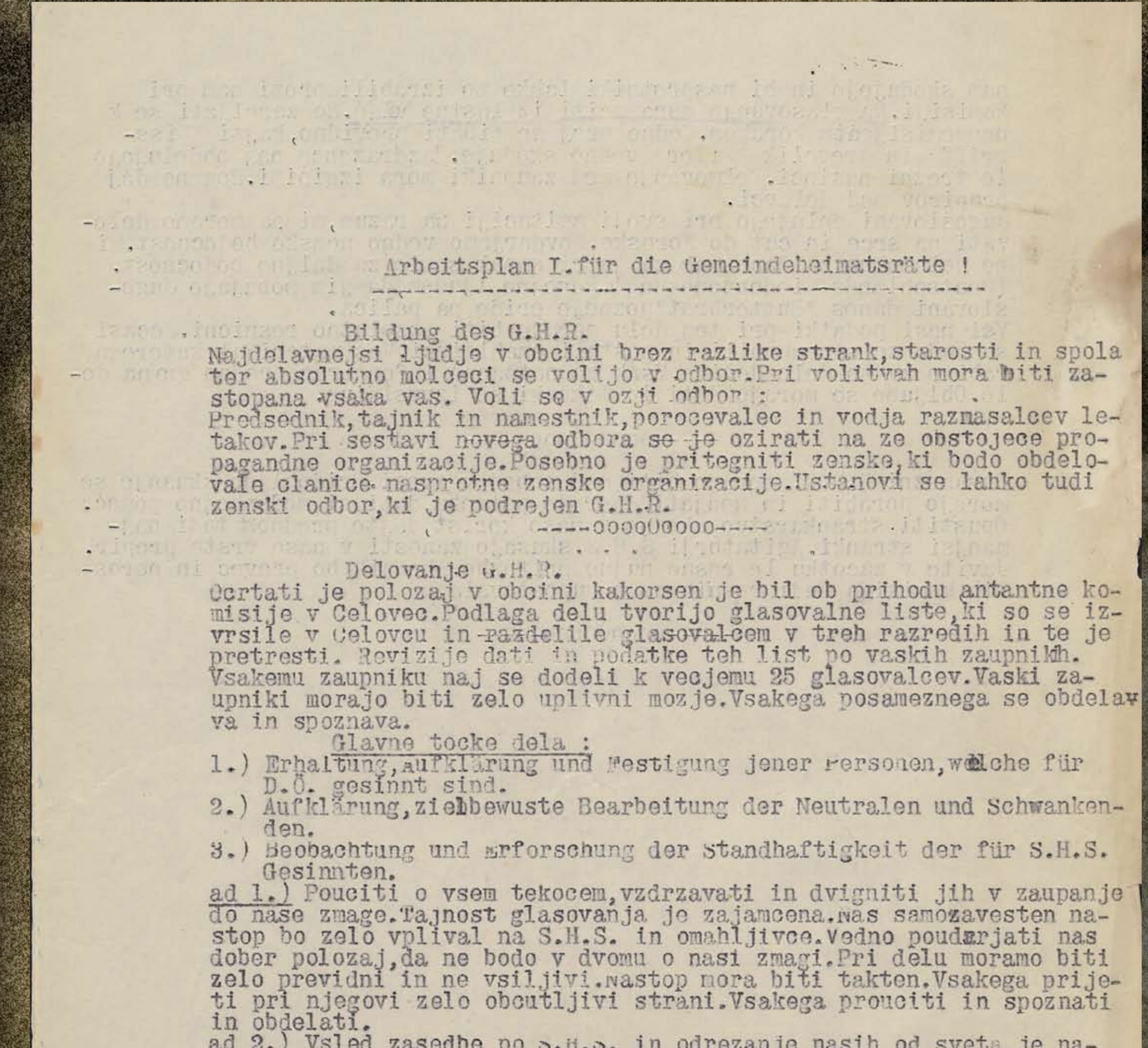
- I. Giljce, Seie, Slov. Plajberk, Podjumbel, Kapla.
- II. Svirna Vas, St. Janž, Bistrica, sveče Bilčova.
- III. Pedgorje, St. Jakob, Rožek.
- IV. Ledenoče, Loko, Drava.
- V. Logovca, St. III, Sledice, Hodice.
- VI. Ribnica, Otok, Verinj.
- VII. Kotmarava, Želječje, Golčova.
- VIII. Zrelce, Radiče, Mepole.
- IX. Smarjeta, Kočuha, Apače.

Imena agitatorjev se javijo odborom pisмено.

Krajevni odbori so izdelali liste glasovalcev svojega okoliša in sterc:

- a) odočnih naštvencev,
- b) omahljivcev,
- c) nasprotnikov.

Te že izvršene liste naj se v seji v pričo zupnika, nastančno pregledajo in če nanece potreba tudi večino popravijo. Ti popravki naj se ne vrše po uspehu podkurnega glasovanja od hiše do hiše, ampak po sodbi in izreku zupnikov. V lista odočnih naštvencev naj ne bo sprejeti nihče drug kakor oni, od katerih je prioklavajo, da so v vsakem slučaju z nami. Ko se je to zgodilo, zberemo vse najboljše nasvete na poučno predavanje in debato diskusijo o položaju in raznih vprašanih stičnih se Jugoslovje

Propagandni navodili: Načrt za delo slovenskih krajevnih odborov Narodnega sveta in »Arbeitsplan I« - načrt za delo »nemško-koroških« občinskih domovinskih svetov »Gemeindeheimratste«, pomlad 1920. (Fond Institut za narodnoosvobodilno borbo, SI AS 1164, T. 1355, Arhiv Republike Slovenije)

Ključ pomembni razliki, da se je slovenska propaganda izvajala javno, nemško-avstrijska pa do začetka avgusta 1920 le tajno, je med njima možno ugotoviti precej podobnosti. Obe navodili sta sestavljena v slovenskimi, le da je nemško-avstrijsko zabeleženo z nekaj nemškimi stavki. Oboji deljivo vodilne v iste tri skupine in predvidevajo podobne odnos oz. pristop do nasprotnikov in omahljivcev.